

TEST TECHNOLOGIES IN THE PROCESS OF TEACHING DISCIPLINE «ACCOUNTING IN BUDGETARY INSTITUTIONS»

Ya.M. Rudyk, V.M. Yaroshinsky

Abstract. Methodological approaches to the preparation of performance tests on the discipline "Accounting in budgetary institutions" are highlighted. A number of principles influencing test technologies are singled out, characterized and enumerated. The technology of forming test tasks on the discipline is highlighted, the sequence of its stages is outlined.

Keywords: tests of progress, testing, accounting, budgetary institution, economic discipline, technology.

УДК 378.12 : 378.663 (477-25)

ЛІДЕРИ І ПОСЛІДОВНИКИ ДІЮЧИХ НАУКОВИХ ШКІЛ КАФЕДРИ ПЕДАГОГІКИ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

П. О. СМОЛЯК, студент магістратури спеціальності «Освітні, педагогічні науки»
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Анотація. У статті висвітлена діяльності сучасних наукових шкіл кафедри педагогіки Національного університету біоресурсів і природокористування України. Розкрита роль їх лідерів і послідовників у процесі формування співтовариства учених на основі спільного напрямку досліджень та самобутньої методології. Здійснено аналіз методологічних засад на яких базується дослідницько-пошукова діяльність наукової школи. Показані надбання наукових шкіл, їх доробок, результати наукових досліджень, захищені дисертаційні праці, наводяться кількісні показники виданих лідерами і послідовниками наукових шкіл монографій, статей, навчальних та навчально-методичних посібників. Зауважується на опублікованих статтях у журналах, що входять до міжнародних наукометричних баз Index Copernicus, Scopus, Web of Science.

Ключові слова: наукова школа, лідер наукової школи, учні та послідовники наукової школи, методологія наукової школи.

Актуальність (Introduction). Відомо, що особливістю наукової школи є єдність традицій і новаторство, тому наукова школа характеризується своєрідним, стилем здійснення дослідницько-пошукової діяльності, самобутньою методологією пізнання та певними, помітними результатами. В науковій літературі стверджується, що наукова школа є співдружністю, співтовариством кваліфікованих дослідників і учених, які застосовують спільні підходи до вирішення наукових проблем. Наукова школа є формою організації колективної наукової праці фахівців у певній галузі, що здійснюється під керівництвом лідера школи, як правило, авторитетного відомого вченого. У рамках наукової школи кооперуються зусилля суб'єктів наукового процесу, має місце обмін ідеями, способами пізнання, виробництва і застосування нового знання. Важливо чіткіше показати контури наукових шкіл, що зароджуються чи сформувались та функціонують під керівництвом відомих учених і провідних фахівців-дослідників кафедри педагогіки Національного університету біоресурсів і природокористування України. На наш погляд, дана розвідка сприятиме згуртуванню учених-педагогів, молодих дослідників, аспірантів, здобувачів, студентів навколо благородної ідеї пізнання істини, а також допоможе, усім хто має намір стати на шлях наукового пізнання визначитись із вибором напрямку досліджень.

Аналіз останніх досліджень та публікацій (Analysis of recent researches and publications). Різні аспекти функціонування наукових шкіл як неформального співтовариства учених і дослідників висвітлені у працях І.С.Волощука, С.У.Гончаренка, В.Г.Кременя, В.К.Сидоренка, Г.В.Терещука, Г.П.Шевченко та ін. Питання, що відображають діяльність наукових шкіл Національного університету біоресурсів і природокористування України висвітлювались у працях Л.Ю. Беренштейна, С.О. Білана, Л.П. Ланов'юк, С.М. Ніколаєнка та інших.

© П.О.Смоляк, 2017

Мета (Purpose) статі полягає у виокремленні та описі функціонуючих наукових шкіл кафедри педагогіки Національного університету біоресурсів і природокористування України, узагальненні інформації про їх методологічні підходи, визначенні місця і ролі їх лідерів та послідовників у процесі досягнення відповідних наукових результатів.

Методи (Methods). У ході дослідження застосовано наступні методи: аналіз наукової літератури з метою опису методологічних підходів наукових шкіл кафедри педагогіки НУБіП України, бесіда, інтерв'ю з метою реконструкції генези наукових шкіл, узагальнення результатів їх наукової діяльності.

Результати (Results). Сьогодні на кафедрі педагогіки діють 6 наукових шкіл засновниками і лідерами яких є доктори, педагогічних наук і професори. Спираючись на праці лідерів і послідовників та вивчаючи результати наукових шкіл можна узагальнити інформацію про них, показати роль і місце у створенні та використанні педагогічних знань.

Заслуговує уваги наукова школа «Розробка дидактичних основ розвитку пізнавальної діяльності студентів», яка має глибокі історичні корені і пов'язана з ім'ям її лідера, завідувача кафедри педагогіки НУБіП України у 1990-1998 рр. доктора педагогічних наук, професора Анатолія Івановича Дьоміна. Анатолій Іванович народився 6 серпня 1922 р. в с. Тимки, нині Бобровицького району Чернігівської області. Учасник 2-ї світової війни, має бойові нагороди. Закінчив Київський автомобільно-дорожній інститут (1950 р.). Працював на виробництві, а з 1957 р. по 1969 р. – у Науково-дослідному інституті педагогіки. У 1970 р. починає працювати в Українській сільськогосподарській академії. В період з 1990 по 1998 рр. очолював кафедру педагогіки Національного аграрного університету. На цій кафедрі обіймав посаду професора до 2005 р. Науковий ступінь доктора педагогічних наук одержав у 1991 р., вчене звання професора – у 1992 р. В основі наукових інтересів Анатолія Івановича є дидактичні основи розвитку пізнавальної діяльності учнів і студентів, методика викладання трудового навчання в загальноосвітніх школах, педагогіка вищої школи.

Послідовниками та учнями Анатолія Івановича Дьоміна є відомі учені, кандидати та доктори педагогічних наук. Зокрема, Лузан Петро Григорович - фахівець в галузі теорії і методики професійної освіти, під керівництвом якого захищено 22 дисертації.

Із учнів та послідовників доктора педагогічних наук, професора Анатолія Івановича Дьоміна сьогодні на кафедрі педагогіки НУБіП України працюють четверо кандидатів наук доцентів. Під керівництвом А. І. Дьоміна підготовлено кандидатські дисертації Маценко Лесі Миколаївни («Педагогічні умови гуртування студентської групи вищого аграрного закладу освіти (теоретико-методичний аспект)», спеціальність 13.00.02 – теорія і методика навчання (сільськогосподарські дисципліни), Кручек Вікторії Аркадіївни («Формування комунікативних умінь студентів вищих аграрних навчальних закладів в процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін», спеціальність 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти), Теслюк Валентини Михайлівни («Психологічні засади формування індивідуального стилю професійно-педагогічного спілкування у майбутніх викладачів вищого аграрного навчального закладу»).

П.Г.Лузан керував дисертаційною роботою на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук Буцка Ігоря Михайловича («Методичні засади продуктивного навчання з курсу «Сільськогосподарські машини» у вищих аграрних навчальних закладах», спеціальність 13.00.02 – теорія і методика навчання (сільськогосподарські дисципліни), наукового ступеня доктора педагогічних наук Кручек Вікторії Аркадіївни («Теоретичні і методичні основи формування культури педагогічної взаємодії суб'єктів навчально-виховного процесу вищих аграрних навчальних закладів», спеціальність 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти) [1].

Колектив кафедри педагогіки НУБіП України пишається тим, що у її складі працює доктор педагогічних наук, професор, ректор НУБіП України, член кореспондент НАПН України, міністр освіти і науки України у 2005-2007 рр. Станіслав Миколайович Ніколаєнко, який є автором цілого ряду прогресивних законів що регулюють відносини у сфері освіти України. Станіслав Миколайович є засновником і лідером наукової школи «Управління розвитком освіти в контексті світових інтеграційних процесів». Цікавою та самобутньою є методологія наукової школи: застосування сучасних наукових підходів (синергетичного, цивілізаційного, гуманістичного, дистрибутивного, акмеологічного та інших), принципів при ро-

зробці та обґрунтуванні методик і технологій управління інноваційним розвитком національної освіти України як системи, в якій підвищується рівень інформаційно-інноваційного забезпечення, зростає потенціал педагогічних організацій і кадрів, відбувається адаптація до європейських і світових стандартів освіти, якісно змінюється зміст, форми і методи навчання та його організації [2].

Значними і переконливими є результати діяльності наукової школи С.М.Ніколаєнка: оновлено й доповнено зміст законодавчих актів та механізмів стратегічного управління освітою України в умовах її інноваційного розвитку та інтегрування у світовий освітній простір; розроблено нормативні акти та методичні рекомендації щодо ефективного впровадження в практику роботи закладів і установ освіти педагогічних інновацій; спрогнозовано перспективні напрями управління інноваційним розвитком освіти України. Ініційовано та реалізовано державні програми в освіті й науці: Державна програма роботи з обдарованою молоддю; Державна програма «Автобус»; Державна програма «Наука в університетах»; Державна програма оновлення 300 шкіл України; Державний проект «Школа майбутнього»; Створення вітчизняної освіти «нової якості»; Державна програма соціального захисту «Інформаційні і комунікативні технології в освіті».

Лідером наукової школи опубліковано: 3 монографії, 11 навчальних і науково-методичних посібників, близько 60 наукових статей. Станіслав Миколайович є головою спеціалізованої ученої ради Д 26.004.18, яка діє в Національному університеті біоресурсів і природокористування України. Станіслава Миколайовича Ніколаєнка знає широка наукова спільнота в Україні і за її межами, на його наукові праці активно покликаються науковці і освітяни (h-індекс – 13), а навчально-методичні посібники використовують студенти та викладачі у навчальному процесі.

На кафедрі педагогіки у 2014 р. заснована молода та оригінальна наукова школа «Актуальні проблеми виховання ціннісних орієнтацій та лідерських якостей особистості» доктора педагогічних наук, доцента Руслана Васильовича Сопівника і доктора педагогічних наук, професора Ірини Віталіївни Сопівник. Наукова школа постала за підтримки, консультативної та організаційної допомоги доктора педагогічних наук, професора, академіка НАПН України Галини Павлівни Шевченко і Світлої Пам'яті доктора педагогічних наук, професора, члена кореспондента НАПН України Віктора Костянтиновича Сидоренка. Їх ідеї та педагогічна творчість дали імпульс започаткуванню нового напрямку досліджень в Національному університеті біоресурсів і природокористування України – виховання особистості майбутнього фахівця біономічних професій типу «людина-природа», формування лідерських якостей студентів аграрних вищих навчальних закладів, виховання моральної відповідальності сільської молоді, валеологічних цінностей дітей і студентів, формування толерантності, здоров'язбережувального стилю поведінки, господарської дбайливості, громадянськості та інших особистісних і професійно важливих якостей особистості [3]. Наукова школа має свій стиль досліджень та методологію в основі якої ідея про те, що знаннєцентризм освіти в університетах наук про життя і навколишнє середовище має збалансовуватись, доповнюватись формуванням у студентів ціннісного світогляду, моральних поглядів і переконань, соціально схвалюваних навичок і звичок поведінки [4]. Виховання і формування особистості передбачає створення умов, при яких забезпечується педагогічний супровід вільного вибору студентами варіанту самореалізації з орієнтацією на результат самостійного пізнання «вищих життєвих смислів» (В. Франкл), екологічні і вітацентристські цінності (ноосферогенез, сталий розвиток суспільства, коеволюція, принцип Ганса Йонаса, філософія Альберта Швейцера) [5]. Виховання трактується як процес переведення у внутрішній план системи цінностей, які стають якостями особистості і виявляються у поведінці. Особистісні якості інтерпретуються з використанням положень теорії рис (Г. Олпорт, Р. Кеттел, Г. Айзенк), у контексті якої специфічна реакція людини є невизначена функція, що залежить від стимульної ситуації та сукупності персональних якостей (рис) значимих для цієї ситуації, а риса є здатністю суб'єкта поводитись подібним чином у широкому діапазоні ситуацій. З огляду на це, соціально схвалювана поведінка програмується засобами виховання.

Серед основних підходів, що лежать в основі методології наукової школи, слід виділити: аксіологічний, антропологічний, акмеологічний, культурологічний, компетентнісний, особистісно-орієнтований, персонологічний, суб'єкт-суб'єктний, синергетичний, цивілізаційний

[6].

Вибір особистості щодо самореалізації потенціалу в процесі виховання ціннісного світогляду, формування особистісних якостей залежить від мотивації, в основі якої лежать потреби людини в самоствердженні, афіліації, самовираженні, престижі й визнанні, високих досягненнях та інші.

Учні та послідовники наукової школи це кандидати наук, доценти, переможці всеукраїнських олімпіад з педагогіки. Серед них варто виділити: Наконечну Ольгу Володимирівну – кандидата педагогічних наук, доцента кафедри педагогіки Національного університету біоресурсів і природокористування України, члена Національної спілки журналістів України, стипендіата Кабінету Міністрів України, переможницю Всеукраїнської студентської олімпіади з педагогіки у 2006 р.; тема кандидатської дисертації Ольги Володимирівни Наконечної: «Формування професійної компетентності майбутніх фахівців з обліку та аудиту у вищих аграрних навчальних закладах» (Національний університет біоресурсів і природокористування України, захист – 2014 р.; науковий керівник – І.В.Сопівник); Котелянець Юлію Сергіївну – кандидата педагогічних наук, доцента кафедри методики дошкільної та початкової освіти Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка; тема кандидатської дисертації Юлії Сергіївни: «Формування толерантності майбутніх учителів початкових класів у процесі професійної підготовки» (Національний університет біоресурсів і природокористування України, захист – 2015 р.; наукові керівники – В.К.Сидоренко, Р.В.Сопівник); Мешко Крістину Іванівну – кандидата педагогічних наук, старшого викладача Відокремленого підрозділу Національного університету біоресурсів і природокористування України «Мукачівський державний аграрний коледж»; тема кандидатської дисертації: «Виховання господарської дбайливості у студентів аграрних коледжів» (Національний університет біоресурсів і природокористування України, захист – 2016 р.; науковий керівник – Р.В.Сопівник); Петрів Галину Василівну – викладача відокремленого підрозділу Національного університету біоресурсів і природокористування України «Заліщицький державний аграрний коледж імені Є.Храпливого», голову студентської профспілки цього коледжу. Галина Василівна Петрів виконує дисертаційне дослідження на тему «Виховання ціннісного ставлення до земельних ресурсів студентів аграрних коледжів» - науковий керівник, доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України Галина Павлівна Шевченко.

Під керівництвом Руслана Васильовича Сопівника виконують дисертаційні дослідження на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук такі дослідники: Ересько Олег Вікторович (Виховання валеологічних цінностей учнів середнього шкільного віку); Кушнір Антоніна Олександрівна (Виховання краси вчинку студентів у освітньому середовищі університету); Школьна Марія Сергіївна (Виховання соціальної зрілості студентів аграрних вищих навчальних закладів); Гончарук Оксана Миколаївна (Виховання здоров'язбережувального стилю поведінки студентів аграрних вищих навчальних закладів); Васильківський Ілля Павлович (Виховання емоційного інтелекту школярів); Трутень Аліна Вікторівна (Виховання ціннісного ставлення до водних ресурсів у студентів університетів наук про життя та навколишнє середовище); Федченко Каріна Олегівна (Формування ціннісного ставлення до здоров'я у студентів університетів наук про життя та навколишнє середовище); Діра Надія Олександрівна (Формування ціннісного ставлення до живої природи учнів середнього шкільного віку засобами інформаційних технологій).

Під керівництвом Ірини Віталіївни Сопівник працюють: Власенко Каріна Олександрівна (Виховання ціннісного ставлення до праці студентів аграрних вищих закладів освіти), Моїсєєв Василь Володимирович (Система військово-патріотичного виховання в університетському освітньому середовищі), Чайка Ірина Олександрівна (Професійна підготовка майбутніх соціальних працівників до роботи із дітьми сиротами).

Серед результатів діяльності наукової школи «Актуальні проблеми виховання ціннісних орієнтацій та лідерських якостей особистості» варто виділити таке: сконструйовано кластер лідерських якостей майбутніх фахівців агропромислової галузі [7].; розроблено і апробовано методики: формування лідерських якостей [8], господарської дбайливості, громадянськості, моральної відповідальності, краси вчинку студентів аграрних вищих навчальних закладів, формування толерантності учнів, виховання ціннісного ставлення до земель-

них ресурсів студентів коледжів; розроблено програму виховання студента «Фахівець, громадянин, патріот» [9,10]., Концепцію виховної роботи НУБіП України; розроблено зміст та організаційно-методичні засади «Школи лідерства в НУБіП України»; розроблено Журнал та методичні матеріали наставника студентської групи; впорядковано Пантеон національних героїв та календар національних та університетських свят і пам'ятних дат [9]; розроблено та апробовано методику формування професійної компетентності майбутніх фахівців з обліку і аудиту та інше.

Учені та дослідники наукової школи «Актуальні проблеми виховання ціннісних орієнтацій та лідерських якостей особистості» працюють над розробкою методик і технологій виховання професійно важливих якостей майбутніх фахівців агропромислової, а саме: екологічної культури, ціннісного ставлення до земельних і водних ресурсів, гуманного ставлення до тварин, здатності передбачати і оцінювати мінливі природні фактори, господарності, підприєємливості та інші.

Лідерами та послідовниками наукової школи опубліковано: 10 монографії, 17 навчальних 22 навчально-методичних посібники, понад 200 наукових статей у фахових, наукометричних виданнях та у Web of Science.

Руслан Васильович Сопівник є членом двох спеціалізованих учених рад із захисту докторських (Д 29.051.06 Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля) та кандидатських (К. 74.053.02 Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини) дисертацій за спеціальностями 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки, 13.00.07 – теорія та методика виховання; 13.00.05 – соціальна педагогіка, на його праці покликаються фахівці в галузі гуманітарних наук (h-індекс – 5).

Ірина Віталіївна Сопівник є ученим секретарем докторської спеціалізованої вченої ради (Д 26.004.18 Національного університету біоресурсів і природокористування України) за спеціальностями 13.00.02 – методика навчання; 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти; 13.00.07 – теорія та методика виховання. Праці Ірини Віталіївни активно цитуються (h-індекс – 6).

З приходом у 2015 р. на кафедру педагогіки доктора педагогічних наук, професора Любові Вікторівни Канішевської до співтовариства учених, які працюють на кафедрі педагогіки, доєдналися учні та послідовники Любові Вікторівни, що об'єднуються в рамках наукової школи «Актуальні питання виховання учнівської та студентської молоді». Любов Вікторівна Канішевська має ряд нагород: медаль Міжнародної педагогічної академії; звання члена-кореспондента міжнародної педагогічної академії (реєстраційний № 646 від 15 грудня 1999 р.), члена-кореспондента академії педагогічних і соціальних наук (Москва, реєстраційний № 708 від 23 жовтня 1998 р.), Почесний диплом I ступеня (НАПН України) за навчально-методичний посібник «Підготовка старшокласників шкіл-інтернатів до життєдіяльності у відкритому суспільстві», почесною грамотою МОН України. Коло наукових інтересів Любові Вікторівни: теорія і методика виховання, проблеми виховання студентської молоді, виховання учнів інтернатних закладів, виховання соціальної зрілості учнівської молоді.

Самобутньою є методологія наукової школи «Актуальні питання виховання учнівської та студентської молоді». У монографії Канішевської Л. В. «Виховання соціальної зрілості старшокласників загальноосвітніх шкіл-інтернатів у позаурочній діяльності» методологічними підходами до дослідження проблеми виховання соціальної зрілості старшокласників шкіл-інтернатів визначено гуманістичний і компетентнісний [12]. Зокрема, реалізація гуманістичного підходу передбачає: ставлення до дитини як до найвищої цінності, сприяння виявленню взаємної відкритості, відвертості; виховання у дитини почуття власної цінності та гідності; формування у вихованця умінь вирішувати складні життєві проблеми; розвитку у дитини здібностей конструювати соціально цінну діяльність. Використання компетентнісного підходу передбачає: формування практичних умінь вихованців свідомо й відповідально залучатися до системи соціальних відносин; готовність старшокласників шкіл-інтернатів до сімейного життя, самостійної трудової діяльності, здатність відстоювати громадянську і моральну позицію; оволодіння вихованцями уміннями самостійно реалізовувати свої життєві плани.

Особисто Любов Вікторівна підготувала 11 кандидатів педагогічних наук, а саме: Рехтета Любов Олександрівна «Громадянське виховання учнів основної школи в позаурочній діяльності», 13.00.07 – теорія і методика виховання, 2003 р.; Марущак Валентина Степанівна

«Виховання позитивного ставлення до праці в учнів 5–7 класів шкіл-інтернатів у позаурочній діяльності», 13.00.07 – теорія і методика виховання, 2006 р. Бернадська Лілія Віталіївна «Виховання толерантності в учнів 5–7 класів шкіл-інтернатів у позаурочній діяльності», 13.00.07 – теорія і методика виховання, 2009 р.; Хмизова Ольга Василівна «Формування лідерської позиції у молодших школярів у позаурочній діяльності», 13.00.07 – теорія і методика виховання, 2010 р.; Удовиська Світлана Валентинівна «Виховання гідності молодших підлітків у позаурочній діяльності загальноосвітньої школи», 13.00.07 – теорія і методика виховання, 2010 р.; Зябрева Світлана Едуардівна «Виховання громадянськості студентів професійно-технічних коледжів у позанавчальній діяльності», 13.00.07 – теорія і методика виховання, 2010 р.; Толчачова Анжеліка Сергіївна «Формування комунікативної компетентності учнів молодшого шкільного віку у позаурочній діяльності шкіл-інтернатів», 13.00.07 – теорія і методика виховання, 2014 р.; Вишнівська Наталія Володимирівна «Виховання милосердя в учнів молодшого шкільного віку у позаурочній діяльності шкіл-інтернатів», 13.00.07 – теорія і методика виховання, 2015 р.; Яценко Андрій Анатолійович «Виховання відповідальності молодших підлітків у позаурочній діяльності загальноосвітніх шкіл-інтернатів», 13.00.07 – теорія і методика виховання, 2016 р.; Грітчина Анна Іванівна «Формування готовності юнаків загальноосвітніх шкіл-інтернатів до виконання роді майбутнього сім'янина», 13.00.07 – теорія і методика виховання, 2016 р.; Сухопара Ірина Геннадіївна «Формування толерантності у молодших школярів у позаурочній діяльності», 13.00.07 – теорія і методика виховання, 2016 р.;

Помітними є результати наукової школи Любові Вікторівни Канішевської, а саме: розроблено теоретико-методичні основи виховання соціальної зрілості старшокласників загальноосвітніх шкіл-інтернатів; визначено сутність соціальної зрілості як наукового поняття, компонентів, критеріїв, показників та рівнів вихованості соціальної зрілості старшокласників шкіл-інтернатів, педагогічних умов виховання соціальної зрілості старшокласників шкіл-інтернатів у позаурочній діяльності; розроблено структурно-функціональну модель виховання соціальної зрілості старшокласників шкіл-інтернатів у позаурочній діяльності; розроблено теоретичні і методичні засади виховання студентської молоді, учнів інтернатних закладів. Лідером та послідовниками наукової школи опубліковано: 12 монографій, 18 навчальних та 10 навчально-методичних посібників, 130 статей у наукових фахових виданнях. Канішевська Л. В. є членом спеціалізованої вченої ради К. 74.053.02 в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини за спеціальностями 13.00.05 – соціальна педагогіка та 13.00.07 – теорія і методика виховання, членом спеціалізованої вченої ради Д 26.004.18 Національного університету біоресурсів і природокористування України за спеціальностями 13.00.02 – методика навчання; 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти; 13.00.07 – теорія та методика виховання. Статистика цитування Любові Вікторівни - 73, h-індекс 3.

На кафедрі педагогіки НУБіП України зародилась ще одна цікава наукова школа «Актуальні проблеми культури педагогічної взаємодії» доктора педагогічних наук, професора Кручек Вікторії Аркадіївни. Наукова школа Вікторії Аркадіївни кручек має свою методологію [14]. Під її керівництвом успішно захищено дві кандидатські дисертації: Климчук Світлани Володимирівни «Формування професійного мовлення майбутніх соціальних педагогів у процесі фахової підготовки» (2015 р.) та Колісник Надії Володимирівни «Формування професійної компетентності майбутніх менеджерів агропромислового комплексу в процесі вивчення економічних дисциплін» (2016 р.). Також Вікторією Аркадіївною здійснюється керівництво написанням ще двох дисертаційних досліджень з проблем формування мовленнєвої компетентності фахівців туристичної сфери (здобувач Попович Вікторія Іванівна). Аспірантами та здобувачами що працюють під керівництвом Вікторії Аркадіївни розробляються нові спецкурси, готуються методичні посібники та методичні рекомендації.

На кафедрі педагогіки НУБіП України, доктором педагогічних наук, професором Оксаною Вікторівною Васюк започатковується наукова школа «Актуальні питання формування професійної спрямованості майбутніх фахівців природоохоронних та аграрних вищих навчальних закладів».

У полі зору лідера та учнів наукової школи теорія і методика навчання, проблеми професійної підготовки майбутніх фахівців у вищих навчальних закладах, формування їхньої професійної спрямованості та професійної компетентності тощо.

Своєрідною є методологія наукової школи О.В.Васюк. Оксаною Вікторівною науково обґрунтовано концепцію формування професійної спрямованості майбутніх соціальних педагогів у вищих аграрних навчальних закладах як теоретичну основу професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів; запропоновано педагогічну систему цілеспрямованого формування професійної спрямованості майбутніх соціальних педагогів у вищих аграрних навчальних закладах як конструкт, який утворюють методологічні підходи (особистісноорієнтований, системний, діяльнісний, компетентнісний, міждисциплінарний), принципи, педагогічні умови, компоненти, шляхи, етапи, форми і методи педагогічної взаємодії (підсистема “викладач-студент”), критерії та рівні [13.]

Під її керівництвом Оксани Вітокрівни Васюк захищено кандидата педагогічних наук: Канівця Олександра Миколайовича («Професійна підготовка лікаря ветеринарної медицини у Великій Британії»). Зараз Оксана Вікторівна є науковим керівником аспіранта Ходоса Євгена Івановича «Педагогічні умови застосування SMART-технологій у процесі професійної підготовки майбутніх педагогів вищих навчальних закладів».

Наукова школа О.В.Васюк має свої наукові результати, а саме: розроблено методику і обґрунтовано зміст професійної підготовки майбутнього соціального педагога у контексті формування його професійної спрямованості; на основі порівняльно-педагогічного аналізу професійної підготовки лікаря ветеринарної медицини України та Великої Британії визначено шляхи застосування позитивних ідей британського педагогічного досвіду, що можуть бути впроваджені у вітчизняний навчальний процес.

Лідером наукової школи опубліковано: 172 праці (3 монографії, 81 наукова стаття у фахових та міжнародних виданнях, 26 тез конференцій, 59 навчально-методичних посібників та підручників та 3 навчальних видання довідкового характеру).

О. В. Васюк заступники голови спеціалізованої вченої ради Д 26.004.18 Національного університету біоресурсів і природокористування України та член спеціалізованої вченої ради К 62.147.02 Мукачівського державного університету.

Висновки і перспективи (Discussion). Наукові школи кафедри педагогіки це співдружність кваліфікованих дослідників і учених, які застосовують спільні підходи до вирішення наукових проблем. Наукова школа є формою організації колективної наукової праці фахівців у певній галузі, що здійснюється під керівництвом лідера школи, як правило, авторитетного відомого вченого. У рамках наукової школи кооперуються зусилля суб'єктів наукового процесу, має місце обмін ідеями, способами пізнання, виробництва і застосування нового знання. Сьогодні на кафедрі педагогіки діють 6 наукових шкіл засновниками і лідерами яких є доктори педагогічних наук і професори. Серед них наукова школа «Розробка дидактичних основ розвитку пізнавальної діяльності студентів», яка має глибокі історичні корені і пов'язана з ім'ям її лідера, завідувача кафедри педагогіки НУБіП України у 1990-1998 рр., доктора педагогічних наук, професора Анатолія Івановича Дьоміна. Учнями і послідовниками Анатолія Івановича є Лузан П.Г., Буцик І.М., Кручек В.А., Маценко Л.М., Теслюк В.М. та інші.

Колектив кафедри педагогіки НУБіП України пишається тим, що у її складі працює доктор педагогічних наук, професор, ректор НУБіП України, член кореспондент НАПН України, міністр освіти і науки України у 2005-2007 рр. Станіслав Миколайович Ніколаєнко, який є автором цілого ряду прогресивних законів що регулюють відносини у сфері освіти України. Станіслав Миколайович є засновником і лідером наукової школи «Управління розвитком освіти в контексті світових інтеграційних процесів».

На кафедрі педагогіки у 2014 р. заснована молода наукова школа «Актуальні проблеми виховання ціннісних орієнтацій та лідерських якостей особистості» доктора педагогічних наук, доцента Руслана Васильовича Сопівника і доктора педагогічних наук, професора Ірини Віталіївни Сопівник. Наукова школа постала за підтримки, консультативної та організаційної допомоги доктора педагогічних наук, професора, академіка НАПН України Галини Павлівни Шевченко і Світлої Пам'яті доктора педагогічних наук, професора, члена кореспондента НАПН України Віктора Костянтиновича Сидоренка. Їх ідеї та педагогічна творчість дали імпульс започаткуванню нового напрямку досліджень в Національному університеті біоресурсів і природокористування України – виховання особистості майбутнього фахівця біономічних професій типу «людина-природа», формування лідерських якостей студентів аграрних вищих навчальних закладів.

Самобутньою є методологія наукової школи «Актуальні питання виховання учнівської та студентської молоді» доктора педагогічних наук, професора Канішевської Л. В. «Виховання соціальної зрілості старшокласників загальноосвітніх шкіл-інтернатів у позаурочній діяльності».

На кафедрі педагогіки НУБіП України, доктором педагогічних наук, професором Оксаною Вікторівною Васюк започатковується наукова школа «Актуальні питання формування професійної спрямованості майбутніх фахівців природоохоронних та аграрних вищих навчальних закладів». У полі зору лідера та учнів наукової школи теорія і методика навчання, проблеми професійної підготовки майбутніх фахівців у вищих навчальних закладах, формування їхньої професійної спрямованості та професійної компетентності тощо

На кафедрі педагогіки НУБіП України зародилась ще одна цікава наукова школа «Актуальні проблеми культури педагогічної взаємодії» доктора педагогічних наук, професора Кручек Вікторії Аркадіївни.

Перспективою подальших наукових досліджень може бути реконструкція історії становлення і розвитку наукових шкіл кафедри педагогіки з 1964 року (створення кафедри педагогіки НУБіП України) до сьогодення.

Список використаних джерел

1. Кручек В. А. Психолого-педагогічні основи міжособистісного спілкування: навч. посіб. / Кручек В. А. – [2-ге видання, доп. і перероб.] – К.: НАКККІМ, 2011. – 302 с.
2. Ніколаєнко С. Теоретико-методологічні основи управління : монографія / С.Ніколаєнко. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2008. – 419 с.
3. Сопівник Р. В. Експериментальна робота з удосконалення виховної роботи зі студентською молоддю / Р. В. Сопівник, І. В. Сопівник // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України / Серія «Педагогіка, психологія, філософія». – 2010. Вип. 155, Ч.1. – С. 282–286.
4. Сопівник Р.В. Ціннісні орієнтири екзистенціалізму в контексті виховання особистості. // Духовність особистості: методологія, теорія і практика: Збірник наукових праць. – 2015 - . Вип. 2 (65). – С. 164-173.
5. Сопівник Р.В. Виховання особистості майбутнього фахівця агропромислової галузі крізь призму функцій наставника академічної групи // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія «Педагогіка, психологія, філософія». – 2015. – № 220. – С. 172-182.
6. Сопівник Р.В. Виховання лідерських якостей студентів аграрних вищих навчальних закладів : [монографія] / Р.В.Сопівник. – К.:«ЦП «Компринт», 2012. – 500 с.
7. Сопівник Р.В. Ретроспективний аналіз основних теорій лідерства / Р. В. Сопівник // Вісник Національного університету оборони України. – 2012. – Вип. 4 (29). – С. 104–109.
8. Сопівник Р.В. Еволюція ідей відбору та формування якостей лідера у процесі фахової підготовки майбутніх аграріїв // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені В.Гнатюка. Серія: Педагогіка. – 2012. – №3. – С. 13-18
9. Сопівник Р.В. Планування виховної роботи у вищому навчальному закладі // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія «Педагогіка, психологія, філософія». – 2016. – № 239. – С. 229-234.
10. Ніколаєнко С.М., Шинкарук В.Д., Рудень Д.М., Сопівник Р.В., Сопівник І.В., Петрів Г.В., Кушнір А.О., Мойсєєв В.В., Давидова О.П. Програма виховання студента: «Фахівець, громадянин, патріот». Навчально-методичний посібник / С.М.Ніколаєнко, В.Д.Шинкарук, Д.М.Рудень, Р.В.Сопівник, І.В.Сопівник, Г.В.Петрів, А.О.Кушнір, В.В.Мойсєєв, О.П.Давидова. – К.: «ACS-ACTIVE» 2016. – 76 с.
11. Сопівник Р.В. Виховання і самовиховання на засадах національно-патріотичних цінностей: методичний посібник для студентів і науково-педагогічних працівників аграрних і природоохоронних ВНЗ [Текст] / Р.В. Сопівник, Петрів Г.В. – К.: «ЦП «Компринт», 2014. – 185 с.
12. Канішевська Л.В. Виховання соціальної зрілості старшокласників загальноосвітніх шкіл-інтернатів у позаурочній діяльності: Виховання соціальної зрілості старшоклас-

ників загальноосвітніх шкіл-інтернатів у позаурочній діяльності: монографія / Л. В. Канішевська; НАПН України, Ін-т пробл. виховання. - К., 2011. - 368 с.

13. Васюк О. В. Формування професійної спрямованості майбутніх соціальних педагогів : монографія / О. В. Васюк. – Київ – Ніжин : Видавець ПП Лисенко М. М., 2014. – 336 с.

14. Кручек В. А. Формування культури педагогічної взаємодії: монографія / В.А. Кручек - М.: НАКККиМ, 2012. – 408 с.

References

1. Kruchek V.A. (2011) *Psykholoho-pedahohichni osnovy mizhosobystisnoho spilkuvannya: navch. posib.* K.: NAKKKiM. 302.

2. Nikolayenko S. (2008) *Teoretyko-metodolohichni osnovy upravlinnya : monohrafiya.* K.: Kyiv. nats. torh.-ekon. un-t. 419.

3. Sopivnyk, R. V., Sopivnyk I. V. (2010) *Eksperymentalna robota z udoskonalennia vykhovnoi roboty zi studentskoiu moloddiu [Experimental work on improvement of educational work with students] Naukovyi visnyk Natsionalnogo universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy / Seriiia «Pedahohika, psykholohiia, filosofiiia», 155/1, 282–286.*

4. Sopivnyk, R.V. (2015) *Tsinnisni oriientyry ekzystentsializmu v konteksti vykhovannia osobystosti [Valuable orientations of existentialism in the context of the education of the person] Dukhovnist osobystosti: metodolohiia, teoriia i praktyka: Zbirnykh naukovykh prats, 2 (65), 164-173.*

5. Sopivnyk, R. V. (2015) *Vykhovannia osobystosti maibutn'ogo fakhivtsia agropromyslovoi haluzi kriz' pryzmu funktsii nastavnyka akademichnoi hrupy [Educating future specialist personality agro industry in the light of academic mentor functions] Naukovyi visnyk Natsional'nogo universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy. Seriiia "Pedagogika. Psykhologia. Filosofiiia", 220, 172-182.*

6. Sopivnik R.V. (2012) *Vihovannia liderskikh yakostey studentiv agrarnih vischih navchalnih zakladiv: [monografiya].* K.:«TSP «Komprint». 500.

7. Sopivnik R.V. (2012) *Retrospektivnyi analiz osnovnih teoriy liderstva. Visnik Natsionalnogo Universitetu Oboroni Ukrainy.* 4 (29). 104–109.

8. Sopivnyk R.V. (2012) *Evolutsiia idei vidboru ta formuvannia yakosti lidera u protsesi fakhovoi pidhotovky maibutnikh ahrariiv. Naukovi zapysky Ternopil'skoho natsionalnogo pedahohichnogo universytetu imeni V. Hnatiuka. Seriiia: Pedahohika. 3. 13-18.*

9. Sopivnyk, R. V. (2016) *Planuvannia vykhovnoi roboty u vyshchomu navchal'nomu zakladi. Naukovyi visnyk Natsional'nogo universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy. Seriiia "Pedagogika. Psykhologia. Filosofiiia", 239, 229-234.*

10. Nikolaenko S.M., Shynkaruk V.D., Ruden D.M., Sopivnyk R.V., Sopivnyk I.V., Petriv H.V., Kushnir A.O., Moisieiev V.V., Davydova O.P. *Prohrama vykhovannia studenta: «Fakhivets, hromadianyn, patriot» [Student education program «specialist, citizen, patriot»].* Kiev: «Kompynt». 74.

11. Sopivnyk, R. V. Petriv, H.V.(2014). *Vykhovannia i samovykhovannia na zasadakh natsionalno-patriotychnykh tsinnosti: metodychni posibnyk dlia studentiv i naukovopedahohichnykh pratsivnykiv ahrarnykh i pryrodookhoronnykh VNZ [Vykhovannia i samovykhovannia na zasadakh natsionalno-patriotychnykh tsinnosti: metodychni posibnyk dlia studentiv i naukovopedahohichnykh pratsivnykiv ahrarnykh i pryrodookhoronnykh VNZ] .* Kyiv: Kompynt, 185.

12. Kanishevs'ka L.V. (2011) *Vykhovannia sotsial'noi zrilosti starshoklasnykiv zahal'noosvitnikh shkil-internativ u pozaurochnii diyal'nosti: monohrafiya.* K. 368.

13. Vasyuk O. V. (2014) *Formuvannia profesiynoi spryamovanosti maybutnikh sotsial'nykh pedahohiv : monohrafiya* Kyiv – Nizhyn : Vydavets' PP Lysenko M. M. 336.

14. Kruchek V. A. (2012) *Formuvannia kultury pedahohichnoi vzayemodiyi: monohrafiya.* M.: NAKKKiM. 408.

**ЛИДЕРЫ И ПОСЛЕДОВАТЕЛИ ДЕЙСТВУЮЩИХ НАУЧНЫХ ШКОЛ КАФЕДРЫ
ПЕДАГОГИКИ НАЦИОНАЛЬНОГО УНИВЕРСИТЕТА БИОРЕСУРСОВ
И ПРИРОДОПОЛЬЗОВАНИЯ УКРАИНЫ**

П.А. Смоляк

Аннотация. В статье освещена деятельность современных научных школ кафедры педагогики Национального университета биоресурсов и природопользования Украины. Раскрыта роль их лидеров и последователей в процессе формирования сообщества ученых на основе единого направления исследований и самобытной методологии. Осуществлен анализ методологических принципов на которых базируется исследовательско-поисковая деятельность научной школы. Показаны достижения научных школ, их потенциал, результаты научных исследований, защищенные диссертационные работы, приводятся количественные показатели изданных лидерами и последователями научных школ монографий, статей, учебных и учебно-методических пособий, публикаций в журналах входящих в международные наукометрические базы Index Copernicus, Scopus Web of Science.

Ключевые слова: научная школа, лидер научной школы, ученики и последователи научной школы, методология научной школы.

**LEADERS AND FOLLOWERS OF ACADEMIC SCHOOLS OF THE PEDAGOGY OF THE
NATIONAL UNIVERSITY OF BIORESURS AND NATURAL USE OF UKRAINE**

P.A. Smolyak

Abstract. The article highlights the activities of modern scientific schools of the Chair of Pedagogics of the National University of Bioresources and Nature Management of Ukraine. The role of their leaders and followers in the process of forming a community of scientists on the basis of a single direction of research and an original methodology is revealed. The analysis of methodological principles on which the research and search activity of the scientific school is based is carried out. The achievements of scientific schools, their potential, the results of scientific research, defended dissertational works are shown, quantitative indicators of monographs, articles, educational and methodical manuals published by leaders and followers of scientific schools, publications in journals of the international scientometric databases Index Copernicus, Scopus Web of Science.

Keywords: scientific school, leader of a scientific school, pupils and followers of a scientific school, methodology of a scientific school.

УДК 005.32 : 378.03 : 502/504

**ВПЛИВ ЗАСОБІВ КОРПОРАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ НА ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНОГО
СВІТОГЛЯДУ ОСОБИСТОСТІ В УНІВЕРСИТЕТАХ
НАУК ПРО ЖИТТЯ І НАВКОЛИШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ**

Р. В. СОПІВНИК, доктор педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри педагогіки
Національний університет біоресурсів і природокористування України

E-mail: rvsop@meta.ua

Анотація. У статті на основі аксіологічного підходу розкривається процес формування особистості зануреної у корпоративну культуру університетів наук про життя і навколишнє середовище. Реконструється етимологія та дається дефініція поняттю «корпоративна культура». Підкреслюється, що особистість засвоює, переводить у внутрішній план надбання корпоративної культури університету, а від так стає її ретранслятором та продукує її нову якість у власній суб'єктивній інтерпретації. Зауважується, що особливе місце у корпоративній культурі університетів наук про життя та навколишнє середовище належить валеоекологічним цінностям (цінності людського здоров'я та живої природи). Проведено аналогії між педагогікою паралельної педагогічної дії А.С.Макаренка та впливом корпоративних цінностей на формування соціально затребу-

© Р. В. Сопівник, 2017